

PAULINA LITKA

PRZEWODNICZĄCA KOŁA METODOLOGICZNEGO HISTORYKÓW

UNIwersYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

paulinalitka@interia.pl

Rok jubileuszowy – nowe wyzwania i przedsięwzięcia

Dziesięć lat temu w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie rozpoczęło działalność Koło Metodologiczne Historyków (KMH)¹. Organizacja powstała w grudniu 2008 r. z inicjatywy prof. dr. hab. Jana Pomorskiego, formowana od podstaw przez dr Ewę Solską z Zakładu Metodologii Historii UMCS (do dzisiaj opiekunkę Koła), a także grupę studentów zaangażowanych w ideę popularyzacji nowych nurtów, zjawisk, zwrotów i stylów badań historycznych, w tym fenomenu *public history*. Działając we współpracy z Zakładem Metodologii Historii oraz kołem lubelskim Towarzystwa Historiograficznego, do tej pory zrzesza ludzi zainteresowanych propagowaniem wiedzy na temat metodologii nauk, teorii historii i dziejów historiografii.

Dorobek wspomnianego Koła stanowi spektrum działań organizacyjnych w przestrzeni uniwersytetu, począwszy od ogólnopolskich debat tematycznych w Instytucie Historii, przez interdyscyplinarne konferencje naukowe na Wydziale Humanistycznym, poświęcone trendom badawczym we współczesnej humanistyce, lubelskie seminaria metodologiczne we współpracy z kołem lubelskim Towarzystwa Historiograficznego, po cykliczny udział w Lubelskim Festiwalu Nauki. Ważnym epizodem był również projekt pt. *Lubelszczyzna – Wiele kultur – Wiele możliwości*, realizowany w ramach konkursu zorganizowanego w 2011 r. przez Biuro Poselskie prof. Leny Kolarskiej-Bobińskiej, na rzecz rozwoju wiedzy i promowania Lubelszczyzny (w którym KMH zajęło drugie miejsce). W jego ramach powstał konkurs na krótki film o tematyce regionalno-historycznej pt. *Stąd jestem, tu zostaję*, skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Obecnie Koło liczy dwudziestu członków – studentów i doktorantów Instytutu Historii UMCS. Są to: Paweł Chilczuk, Danuta Stolarska, Joanna Puszka, Marcin Gnat, Aleksandra Baran, Eliza Nadolna, Paulina Gajek, Piotr Jarecki, Wojciech Gajewski, Wojciech Górniak, Konrad Grochecki, Bartosz Łysiak, Jarosław Michota, Bartłomiej Stolarz, Jan Szajowski, Łukasz Szewczyk, Łukasz Świerzewski, Gabriela Winiarczyk, Andrzej Włoch, Beata Zielonka. Należą do niego także

¹ Zob. stronę Organizacji: <https://pl-pl.facebook.com/KMH.UMCS/>, <https://metodologiahistoriiumcsu-lublin.blogspot.com/>, <https://baseconnect.org/outside/company/kolo-metodologiczne-historykow-umcs-lublin>

dwaj absolwenci studiów historycznych Instytutu Historii UMCS: Patryk Płokita i Andrzej Dąbrowski, czynni w aktualnej działalności pozauniwersyteckiej KMH. Przewodniczącą Koła jest aktualnie Paulina Litka, doktorantka w Zakładzie Metodologii Historii UMCS.

W roku jubileuszowym podczas tegorocznych Lubelskich Dni Kultury Studenckiej – *Kozienaliowego Festiwalu Nauki* w „Chatce Żaka” (10 maja 2018 r.) członkowie Koła mieli sposobność zaprezentowania dotychczasowego dorobku, prac bieżących oraz planów organizacyjnych. Niniejszym zatem omówione zostaną trzy najważniejsze projekty edukacyjne aktualnie realizowane przez KMH: *Geocaching*, czyli *historyczne skrzynki miasta Lublina*, cykl wypraw miejskich: *Spacer po Lublinie* oraz projekt *e-TV Historia*, czyli internetowa telewizja historyczna.

Fot. 1. Skrytki geocache, logobooki i inne materiały do projektu *Geocaching*, czyli *historyczne skrzynki miasta Lublina*, fot. Paulina Litka

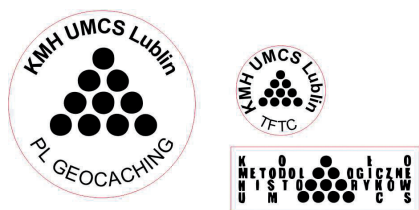

Projekt *Geocaching*², stworzony z okazji 700-lecia Lublina, polega na rozmieszczeniu w miejscach historycznych serii tematycznych skrzynek (*geocache*). Poza

² Historia *geocachingu* jest związana z odkodowaniem 1 maja 2000 r. przez prezydenta USA Billa Clintona zakłócanego wcześniej sygnału wysyłanego przez satelity do odbiorników GPS (systemu nawigacji satelitarnej). Jak się okazało, trzy dni później Amerykanin Dave Ulmer (dzisiaj uznawany za twórcę *geocachingu* i założyciela pierwszej na świecie geoskrzynki) ukrył w lesie w pobliżu miejscowości Estacada (stan Oregon) wiadro napełnione różnymi przedmiotami i podał jego współrzędne na grupie dyskusyjnej użytkowników GPS. W ciągu następnego dnia uczestnicy lokalizowali pojemnik, używając wskazań swoich odbiorników GPS i dzielili się wrażeniami na grupie dyskusyjnej. Zainspirowani pomysłem kolejni entuzjaści zaczęli umieszczać swoje skrytki i publikować do nich współrzędne. Tak narodził się *geocaching*. Szybko powstawały specjalne serwisy poświęcone tej zabawie (jako pierwszy – portal *geocaching.com*, który posiada obecnie najliczniejszą bazę skrytek na całym świecie; szereg krajów ma również własne, lokalne serwisy *geocache*; w Polsce największym serwisem jest *geocaching.pl*). Zob. https://pl.wikipedia.org/wiki/Geocaching#Historia_geocachingu_w_Polsce, <https://www.geocaching.pl/>, <https://www.geocaching.com/play>, <https://opencaching.pl/>, <http://geocache.pl/>, <https://www.geocaching.org.pl/>.

pamiętkami umieszczone są w nich skrytki z logobookiem i specjalnym kodem, który wpisuje się w aplikacji *Turystyczny Lublin*, aby uzyskać historyczne informacje o miejscu lokalizacji skrzynki. Zgodnie z zasadą, skrytki *geocache* zakłada się w punktach atrakcyjnych turystycznie. Najważniejszy jest pomysł na ich zamaskowanie. Schowki mogą być też różnej wielkości – od pojemników mniejszych niż naparstek po skrzynie mogące pomieścić człowieka³.

Fot. 2. Logo geocache

też *Historyczne geoskrzynki miasta Lublina* – jako innowacyjne rozwiązanie dołączone m.in. do aplikacji *Turystyczny Lublin* – powinny dobrze służyć edukacji historycznej w przestrzeni publicznej. Jest to wszakże niekonwencjonalna, ale znana już metoda nauki historii w postaci gry miejskiej z systemem nawigacji i nagród. Uczestnicy mają tu jednak nową możliwość zaprojektowania własnej historycznej geoskrzynki. W planach jest także rozszerzenie pola realizacji *geocache* w ramach cyklicznych warsztatów i wycieczek terenowych – tropami upracticzniania nauki historii.

Czasami znalezienie końcowej skrzynki poprzedzone jest wykonaniem określonych zadań, np. zebraniem informacji z innych miejsc lub rozwiązaniem zagadek logicznych. Z reguły także znalezienie finałowego pojemnika odbywa się na podstawie współrzędnych geograficznych, co wyróżnia *geocaching* od innych gier terenowych. Dlatego

Fot. 3. Plakat związany z organizacją pierwszego Spaceru po Lublinie: „Od Pola do Czechowicza”, oprac. Paulina Litka

Realizacja projektu *Spacer po Lublinie* rozpoczęła się już w roku 2015 pierwszą tematyczną wędrowką po mieście zatytułowaną: *Od Pola do Czechowicza. Śladami polskich poetów*⁴. Autorska trasa do Dwórku Wincentego Pola i Muzeum Czechowicza eksplorowana była po raz pierwszy przez studentów historii – członków KMH oraz studentów I roku Turystyki Historycznej pod opieką doktora Jerzego Ternesa (IH UMCS). Wkrótce odbył się kolejny spacer: *Z Domu Słów na Grodzką*, w którym udział wzięli studenci z Ukrainy pod

³ Zob. np. <https://www.geocaching.pl/faq.php?article=cache>, <http://www.geokeszerki.pl/rodzaje-i-rozmiary-skrzytek/>; typy i rozmiary skrytek

⁴ Więcej o projekcie *Spacer po Lublinie*, patrz: <https://pl-pl.facebook.com/KMH.UMCS/>

opieką dr Ewy Solskiej (IH UMCS). Na trasie wyprawy znalazły się m.in.: Izba Drukarstwa, Muzeum Historii Miasta Lublina, Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” oraz kościół i klasztor oo. Dominikanów wraz z salą Unii Lubelskiej. Założeniem tego projektu jest, aby każda osoba zainteresowana wycieczką mogła stworzyć własną trasę spaceru (także do miejsc zapomnianych lub mało znanych) oraz sporządzić z niej relację – w postaci pisemnej lub video. Efekt może okazać się nowym nabytkiem multimedialnym dla wybranej instytucji kultury, biura podróży itp., ale przede wszystkim sygnalizuje czynną obecność środowiska uniwersyteckiego w przestrzeni miejskiej.

Fot. 4. Członkowie KMH UMCS na konferencji w Poznaniu, IH UAM, dr Ewa Solska i projekt *e-TV Historia*, fot. Andrzej Dąbrowski

W trakcie tworzenia jest projekt edukacyjny *e-TV Historia*. Pomysł na internetowy kanał historyczny nie jest nowością, nowa jest natomiast koncepcja, iż poszczególne ścieżki tematyczne realizowane będą z uwzględnieniem refleksji metodologicznej, uwydatniając przy tym coraz bardziej widoczny w tradycyjnej przestrzeni akademickiej audiowizualny idiom badań historycznych. Koncepcja ta po raz pierwszy zaprezentowana została w 2016 r. na konferencji w Poznaniu zorganizowanej w Instytucie Historii UAM⁵. Zgodnie z planem tematykę *e-TV Historia* porządkują kategorie: *Księgarnia Historyczna* – przewodnik po wydawnictwach historycznych; *Debaty młodych o historii* – sąd nad postacią, czyli lekcja

⁵ Temat konferencji: *Media (audio)wizualne – nowe źródło historii?*, 19.05.2016 r., IH UAM Poznań. O audiowizualnym idiomie badań historycznych patrz: Ewa Solska, *Projekt e-TV Historia wobec audiowizualnego idiomu badań historycznych*, [w:] https://www.youtube.com/watch?v=6q62fmIK_5A

historii wokół wybranej postaci historycznej; *Historia na ekranie* – przewodnik po filmach historycznych; *Gry historyczne* – komputerowe, miejskie, terenowe, planszowe⁶ – i ich rola w edukacji humanistycznej; *Smaki przeszłości* – historyczny magazyn kulinarny, przedstawiający m.in. społeczne różnice i nierówności przez pryzmat potraw i stylów żywieniowych w odniesieniu do różnych warstw społecznych w poszczególnych okresach historycznych; *Ożywić przeszłość, czyli magazyn rekonstrukcji historycznej* – dokumenty reportażowe z widowisk grup rekonstrukcyjnych, w tym dyskusje na temat odtwórstwa historycznego z udziałem ekspertów danej dziedziny; *Rajdy po Lubelszczyźnie Nieznanej*, czyli relacje z wędrówek terenowo – historycznych do nieznanymi lub zapomnianymi miejscami Lubelszczyzny; *Spacer po Lublinie* – sprawozdania z realizacji w/w projektu oraz ścieżka tematyczna *Based On a True Story* (B.O.a.T.S.), czyli rap, beatbox i historia w jednym, tropem opowieści historycznych w kulturze hiphopowej⁷.

Przedstawiony wyżej zarys działalności Koła Metodologicznego Historyków ilustruje przynajmniej jeden istotny fakt: uniwersytet mimo stereotypu instytucji tradycyjnej i zhierarchizowanej stanowi w rzeczywistości przestrzeń dla innowacyjnych przedsięwzięć, które spotykają się z życzliwością pracowników i zainteresowaniem studentów. O tym ostatnim świadczy to, że Koło działa już dziesięć lat mimo cyklicznej wymiany członkowskiej kadry i nie zamierza rezygnować ze swojej działalności. Przeciwnie – otwiera się na pozauniwersyteckie podmioty współpracy: szkoły, muzea, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, domy kultury. I niezmiennie zaprasza do uczestnictwa studentów wszystkich kierunków i wydziałów, także z innych lubelskich uczelni, czekając na nowe inicjatywy.

Mamy nadzieję, że zachętą do tego okaże się także lektura obecnego wydania „Koła Historii”, w którym czytelnicy znajdą teksty członków KMH, pokazujących ich zainteresowania badawcze, ale również artykuły studentów, doktorantów pozostałych uczelni polskich (Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Łódzkiego), dzięki którym tom niniejszy zostaje wzbogacony o wielostronną tematykę. Mamy tu zatem analizę Polskiej Kroniki Filmowej jako źródła historycznego, wybrane aspekty sztuki wobec Web 2.0., ideologię pokoju w portrecie politycznym Maksymina Traka, sylwetki Adama Giedrysa i Stanisława Skalskiego, szkic o Juliuszu Kleinerze, prezentację zapisków Michała Kleofasa Ogińskiego w kontekście idei narodowej i badań nad tożsamością, kwestię pamięci i historii w *Traktacie o łuskaniu fasoli* Wiesława Myślińskiego, refleksję nad metodą *oral history* w ramach studium problemu pogranicza, kontekstową analizę podręczników historii pierwszej dekady Drugiej Rzeczypospolitej, transkrypcję protokołu z procesu o czary, wreszcie historiograficzny wątek kobiet – uczestniczek powstania wielkopolskiego.

⁶ Warto wspomnieć przy tym o otwarciu tzw. „kącika gier historycznych” w Czytelnym Instytucie Historii UMCS Lublin w 2016 r. Zob. <https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,34,kacik-gier-historycznych-w-czytelnym-instytucie-historii,34969.htm#page-1>, <https://www.dziennikwschodni.pl/lublin/kacik-gier-historycznych-w-umcs-juz-dziala,n,1000180362.html>

⁷ Więcej na ten temat: <https://pl-pl.facebook.com/Based.On.A.True.Story.B.O.A.T.S.358/>, <https://www.youtube.com/watch?v=Ns3i8qGh37w>. Zob. również: *Beatboxowa lekcja historii*, DDK Czuby Południowe Lublin, 2017 r., [w:] <https://www.umcs.pl/pl/galeria-mediow,356,beatbox-owa-lekcja-historii,48175.chtm>

Fot. 5. Kozienaliowy Festiwal Nauki 2018, fot. Paulina Litka

W maju 2018 r. członkowie Koła gościli na uroczystej *Kozienaliowej Gali Naukowca*, podczas której zostali uhonorowani statuetką i dyplomem *Najlepszego Koła 2018* oraz wyróżnieni za projekt *Spacer po Lublinie*. Po raz kolejny uczestniczyli też w Lubelskim Festiwalu Nauki 2018. Tegoroczne jego hasło brzmiało: „Człowiek inspiracją nauki” – jego treść stanowi także credo Koła Metodologicznego Historyków.

Fot. 6. Stoisko Koła Metodologicznego Historyków UMCS w ACK „Chatka Żaka” Lublin w ramach Kozienaliowego Festiwalu Nauki 2018, fot. Paulina Litka

